

Nou abonament la

„GAZETA TRANSILVÂNIEI.”

Cu 1 Iulie 1889 stilul vechiu
se deschide nou abonament la care in-
vităm pe toți amicii și sprijinitorii făiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 3 fl.
pe șase luni 6 fl., pe un an 12 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei
luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un
an 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de Duminică:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 2 fl. pe
șase luni 1 fl.

Pentru România și străinătate: pe un an 8
franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
mai repede prin mandate postale.

Domni, cari se vor abona din nou,
să binevoiescă a scrie adresa lămurită și
a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvâniei.”

Brașov, 30 Iunie

Am arătat mai de multe ori,
că cele ce se petrec în partea
de dincolo a monarhiei noastre
sunt de mare importanță pentru
viitorul dezvoltare a lucrurilor în
întreaga împărăție.

Principiul egalei îndreptății
naționale, odată proclamat și
primit în program de guvernul
Taaffe, urma ca să fie și pus în
practică cu toată sinceritatea, pen-
trucă era vorba de soarta popo-
relor și a monarhiei, și orice
întârziere și neglijare în privința
acesta nu puteu să rămână fără
urmări grave.

Dér guvernul Taaffe, deși a
făcut concesii naționalităților,
n'a putut să se desbrace de ve-
chiul obicei al regimurilor
austriace, de a promite mult și
de a da puțin, nu atât de bună
voia, cât de silă.

Nici nu se poate nega, că si-
tuația oricărui guvern austriac,
în mijlocul atător naționalități
și curente deosebite, este foarte
dificilă; dér tocmai de aceea s'ar
fi cerut, ca să ia cabinetul
Taaffe o direcțiune mai hotărâtă,
câci sistemul de a înainta pasu
cu pas și a mulțami poporele cu
țărăia nu se mai potrivește pen-
tru vechiul de ađi, când toate în-
ainteză cu aburi și cu electri-
citate.

Efectele politice de trăgănire
a cabinetului Taaffe se și arată
acum, când deodată răsare ca
din pământ o nouă opozițiune în
regatul Boemiei, care pe lângă
opozițiunea germană combate ađi
cu vehemență guvernul, dér nu
pentru că a proclamat egala îndreptă-
țire, ci pentru că a înce-
put a șovăi, când se cerea să o
ducă cu energiă în îndeplinire.

Acăsta este opozițiunea Cehi-
lor tineri, cari au înscris pe
stégul lor: deplina autonomia a
Boemiei și deplina egală-îndreptă-
țire a poporului cehic.

Am arătat de repetate ori
conflictele ce s'au născut în tim-
pului din urmă între partida ra-

dicală națională a lui Gregor și
între partida conservatoare națio-
nală a lui Rieger.

Rieger cu ai săi au dominat
până acuma tărâmul în Boemia.
Ei facu parte din majoritatea,
care sprijinesce guvernul și, după
cum le impută antagoniștii lor
cehi, se mulțamescu cu fărmitu-
rile de concesii, ce le dobân-
descu încetu și treptat dela gu-
vernul.

Acăsta politică de fărmitură a
aflatu contrariu energic în Cehii
tineri, ér poporul ceh, sătul
de-a mai vedé trăgându-se de-
plina realizare a postulatelor sale,
a început să între cu grămada
în tabăra lor.

La alegerile pentru dieta boemă,
care se sêvêșesc tocmai acuma,
partida lui Rieger a suferitu
o mare înfrângere în comunele
rurale, unde Cehii tineri au câș-
tigat treizeci de mandate, și se
astêptă să câștigue aceștia înse-
mate învingeri și la orașe.

Situațiunea în Boemia s'a schim-
batu dér în nefavorea partidei
lui Rieger, și cu acăsta și în ne-
favorea guvernului, care acum stă
față cu opozițiunea germană și cu
opozițiunea cehică.

Avându atât de numeroșe
mandate în dieta boemă, urmêză
că și la alegerile pentru parla-
mentul centralu Cehii tineri au
marî prospecte de a dobândi nu-
merose mandate.

Cehii tineri voru pretinde dela
guvernul realizarea programului
loru, nevrându să scie de nici un
compromis.

Se voru nasce dér marî difi-
cultăți pentru guvern și Germa-
nii din opoziți se bucură deja a-
cum de acăsta. Ei declară, că
voru privi cu recelă lupta Cehi-
loru radicali. Sistemul, care i-a
datu nascere acestui radicalismu,
dicu ei, se vedă cum o va scote la
cale.

Incepū a se cōce dér lucrurile
în Austria. Trebuie să se hotărască
odată la unu felu. Este timpul
să li se dea poporeloru monarhiei
deplina libertate.

DIN AFARĂ

Plecare a Papei din Roma.

Se vorbește din nou, că Papa vrē
să părăsescă Roma. Așa se telegra-
fiză din Berlinu, că diarului „Hamb.
Corresp.” i-se comunică din Madridu,
că între Vaticanu și guvernul spaniolu de-
cergu pertractări pentru o eventuală stră-
mutare a Papei în Spania. Se afirmă,
că la 1 Iulie Papa personalu a adresat
reginei regente o telegramă cifrată de cuprin-
sul, că Europa se află în ajunul eruperei
unui rebelu generalu, delu care va atērna
sōrtea Romei.

La casu, când ar învinge Italia,
este probabil, că Curia pe viitoru nu
va mai puté rămâné în Roma, dér nici
chiar pe timpul rēșboiului Papa nu pōte
petrece în Roma, pentru-că Italianii nu-
mai decât l'ar tracta ca ostaticu [?]. De
aceea se rogă a i-se permite să locu-
escă într'unu orașu de lângă mare, cum
este bunăoară Valencias.

Rēșolu, ori pace?

O telegramă din Berlinu, dela 9 Iu-
lie, ni-a fostu comunicatū, că unu arti-
colu din „Nordd. Allg. Ztg.” despre
teoria rēșboiului a făcutu senzațiune și că
se crede a fi unu avertismentu adresatū
generalului Waldersee, șeful statului ma-
jorū generalu alu armatei germane. Din
acestu articolu se conchide, că totu e
adevêratu, cumcă între cancelarul Bi-
smarck și între contele Waldersee e-
sistă frecări și neînțelegeri. Se crede,
că partida militară în frunte cu Walder-
see voescă rēșboiul, pentru ca să se
limpedescă odată situațiunea, pe când
Bismarck ar voi cu orice chipu amā-
narea rēșboiului câtu s'ar puté mai în-
delungatū timpu. Organulu lui Bismarck
citēză din cartea generalului Clausewitz,
că rēșboiulu nu e altceva, decâtu conti-
nuarea politice cu alte mijlōce. Prin
acăsta fōia cancelarului îi dă lui Wal-
dersee a înțelege, că rēșboiulu și pacea
atērnă de bărbații de statū, ér nu de ge-
nerali.

„Neue freie Presse”, ocupându-se cu
articolul fōiei lui Bismarck, constată, că
pacea europeană e o creatură bolnă-
vicioasă, care stă neîncetatu în tratare medi-
cală. Planurile egoiste ale Rusiei și
pofta de rēșbunare a Franciei formēză
la apus și la rēșăritu două tempestăți,
ce stau să se descare asupra Europei
centrale. Diarul „Germania” crede, că
avertismentul organulu lui Bismarck
privesce și pe Rusia.

Procesul părintelui Lucaciu.

În numărul trecutū am reproduș
o parte din raportul telegraficū, trimisū
foiloru unguresci asupra țilei a treia
a procesului, în care s'au ascultatū mar-
torii acusatului. Pe Lupanu Nicolae și
Atanasie, pe Costin Brebanu, Alexi și
Ioanu Popu etc., cari toți au cerut a
fi ascultați în limba română, deși sciu
bine unguresce, foile din Peșta îi nu-
mescū „aderenți fanatici ai popii Lu-
caciū”. Toți au negatū, că Lucaciū ar
fi agitatū în contra naționalității ma-
ghiare și a patriei și au accentuatū, că
acusatul la încheierea vorbirei sale e-
lectorale a đisū, că va veni unu timpū,
când Maghiarii și Românii voru recu-
nōșce, că trebuie să trēscă în bună în-
țelegere.

În 6 Iulie după amēđi a urmatū
martorul Vasile Băbanu, învățatorū în
Șișesci. N'a vrutū să răspundă în limba
ungurescă la întrebările, ce i s'au pusū.
Au mai depusū în favorea acusatului
totū în limba română: Gavrilă Barbu,
Dănilă Andreică, Georgiu Farcașu, Chi-
rilă Brebanu, care a impusū cu figura sa
marțială, Grigorie Trifu și Budu. Cei
din urmă au đisū despre martorul acu-
satorū, cărciumarul Liptak, că n'a fostū
de față la adunare și n'a pututū să asculte
vorbirea lui Lucaciū. Liptak susține însē,
că a fostū de față, dér numai n'a statū
la unu locū.

Urmēză confrontarea martorilor,
cari își susținū mărturisirile. Martorii
agravatorū declară încă odată, că vorbirea
acusatului a causatū iritațiune.

Procurorul cere, ca martorii chî-
mați de acusatū să nu fiă admiși la de-
punerea jurământului, și cere, ca numai
martorii săi să fiă admiși la jurământū.
În specialu vorbește în contra admiterei
lui Vasile Băbanu, care este învățatorū

sub Lucaciū, precum și a cumnaților lui
Lucaciū.

Apêrătorul protestēză în contra ad-
miterei martorilor Pap Zsiga, cei doi
Liptak, Roth, Mottis și protestēză în ge-
nere în contra admiterei la jurământū a
martorilor contrari.

Tribunalul decide a admite la ju-
rământū pe toți martorii, afară de Sroll
Bela, Gavrilă Barbul și Ioanu Costinū
și cu acăsta pledoariile se amână pe
Luni.

Diua a patra. Sala și galeriile îndeu-
sute de publicu, a căruia interesare era
peste măsură viuă. Se cetesc în tra-
ducere autentică protocolul adunării din
Tēușii de susu, cum și atestatul de
moralitate alu acusatului, datū de primă-
ria comunei Șișesci. După acăstea urmă
acusațiunea procurorului și vorbirea de
apêrare:

Böszörményi, procurorū, în lunga sa
vorbire, care a duratū o oră și jumătate,
dice, că chemarea justiției este, să apere
ordinea de statū și socială în contra a-
gigatorilorū, arată drepturile garantate
libertății presei, libertății adunărilor și
libertății cuvântului și espune urmările
triste ale abuzurilor comise pe acăste
terene.

Declară, că vorbirea lui Lucaciū, ți-
nută în Tēușii de susu, învōlvă delictul
din alineatul 2, § 172 alu legei penale.
Se silescă să dovedescă, că acusatul în
adevêr este vinovatū pentru agitațiune,
deōrece i-a succēsū a stērni în ascultă-
torii săi ură în contra Maghiarilorū.
Dice că fasiunile martorilor au dove-
ditū, că în vorbirea acusatului se cuprin-
de faptu pasagele incriminate. Eșcep-
țiuni făcute contra caracterului lui
Pap Zsiga, care a făcutū denunțarea, nu
se potū dovedi. Contra fasiunii agrava-
toare a lui Duma Laszlo nici însuși
apêrătorul nu pōte eșcepțiunea. Insu-și
acusatul recunōșce, că espresioniile vā-
tămătōre din acusațiune le-a rostittū în
tonul amărăciunei, ceea ce era de a-
junsu pentru a produce agitațiune în
ascultătorii mai puțin culți. Deși acu-
satul negă, că toate acăstea le-ar fi đisū
cu intențiunea de a agita, elu totuși
află de bine a-și căuta refugiu la § 5 al
codicelui penalu. Faptul acusatului calcă
prescrieriile acestui §-u din codicele pe-
nalu, deōrece faptul de sub acusare l'a
comisū intenționatū, cu scirea și cu
voia, avēndu destulū timpū înainte de
adunare, pentru a se cugeta asupra fap-
tului sēu. Acusatul a călcatū peste
hotăririile programului adunării; impre-
jurarea acăsta stabileșce criteriul delictu-
lui sēu de agitare și la dictarea pe-
depsei acăsta împrejurare e de mare în-
sēmăntate.

Pentru apêrirea sentimentelorū pa-
triotice ale acusatului și ale conșoților
săi, procurorul pune mare pondū pe
imprejurarea, că ei în fața forului jude-
cătōrescū au denegatū a se folosi de limba
oficială a țerei, deși o vorbescū perfectū;
constată, că pledoaria acusatului a datū
a se înțelege, că elu nu vorbeșce pentru
tribunalu, ci pentru publicu, și încă pen-
tru numeroșii Românii, cari erau de față
și pentru reprezentanții presei române,
pentru ca înaintea lorū acusatul să a-
pară ca martirū și prin acăsta să-și
ajungă scopurile sale materiale. Nu i-a
succēsū însē planul acăsta, deōrece se
pōte vedé, că martiriul lui nu este scopū,

ci este mijloc, pentru ca cărțile de rugăciuni și alte cărți scrise după autori străini și edate de el în Bucuresci să-și asigure un venit cu atât mai mare. Deocă acusatul ar sta înaintea curții cu jurați, procurorul în ceea ce privește sentimentele patriotice ar dice, că prin aspirațiunile, exprimate de acusatul în faimosa sa vorbire, este atacată întregitatea teritorială a Țării unguresci etc. Cere în fine condamnarea acusatului în sensul alineatului 2 din § 172 al codicelui penal.

După pledoaria procurorului, președintele suspendă pertractarea pentru cinci minute, după aceea a dat cuvântul apărătorului:

Iuliu Coroianu, care în vorbirea sa de apărare explică § 172 al codicelui penal, care se referă exclusiv la agitațiune; în sensul hotărârii curiei din 1887 în cazul de față agitațiunea este cu totul eschisă, din care cauză negă, că aici s'ar pute stabili starea obiectivă a faptului. Negă că acusatul s'a abătut dela program și protestă cu energiă contra punerii sub acușațiune a părintelui Lucaciu. În sensul acușațiunii Lucaciu a ținut o vorbire, prin care se declară că se poate mai nemulțumit cu starea actuală a lucrurilor, și în această are totă dreptatea. Apărătorul se silește să constate, că în adevăr Românii, când e vorba de îmbrățișarea ofițierilor, sunt dați uitărei. Dintre trei milioane de Români, numai unul este jude la curia, fișpanu nu este nici unul, pe când în 23 de comitate Românii sunt în majoritate de 65 procente; în sensul dispozițiilor legii însă Românii ar trebui să fie aplicați în funcțiuni după proporția lor numerică. Din cauza acestei ignoranțe mare parte dintre Românii calificați sunt siliți a-și cauta pâinea lor în streinătate și de aceea în timpul de față mai multă ca patru mii de Români, cari au absolvat școlile și cari s'au pregătit pentru o carieră științifică, se află acum în streinătate. Imprejurarea, că acusatul a vorbit cu foc despre „Kulturegylet“-uri, cari s'au înființat în contra limbei și naționalității Românilor, apărătorul o arată ca foarte naturală, mai virtos față cu „Societatea Széchenyi“, care năpădesce poporul cu cărțile sale. Sub astfel de împrejurări însuși Coroianu aprobă agitațiunea lui Lucaciu.

Protocolul luat despre adunarea din Țeuții de sus nu-l privește ca dovadă, deoarece el nu conține vorbirea lui Lucaciu în mod fidel, din vorbă în vorbă. Negă că traducerea aceluia protocol ar fi autentică, silindu-se a arăta în mai multe locuri, că stă în contradicție cu textul original al vorbirei. Starea obiectivă a lucrului ar fi să se probeze prin fasiunile martorilor Pap Zsiga, Roth Matyas, Liptak jun. și Liptak sen., că acești martori nu se pot lua în considerare, deoarece ei s'au arătat a fi interesați în cauză prin aceea, că au făcut denunțarea în contra acusatului și astfel ei au fost imediații cauzatori ai închisorii preventive de șase săptămâni, suferite de acusat, care închisore mai bine li-s'ar conveni lor. Martorii nici n'au înțeles pe deplin toate părțile vorbirei ținute în limba literară românească și împrejurarea aceasta a putut pricinui înțelegerea falsă a vorbirei.

Apărătorul din nou excepționează caracterul lui Pap Zsiga și cere să nu se ia în seamă mărturisirea lui cu atât mai vertosă, căci acușațiunea lui Pap Zsiga contra lui Lucaciu o consideră ca urmare a unui conflict, ce l'a avut mai înainte Pap cu Lucaciu. Consideră ca dovedit faptul, că Lucaciu a provocat poporul la prietenia și bună înțelegere, accentuând, că Lucaciu și-a terminat vorbirea sa cu urări pentru Regele.

Coroianu nu află nici o dovadă pozitivă în vorbirea procurorului; el ia în apărare pe acusat și pe martori față

cu tribunalul și față cu opinia publică pentru depunerea fasiunilor în limba românească, căci legea le dă acest drept și de aceea primirea nu o consideră ca o grație din partea Tribunalului. Apărătorul crede, că decă s'ar fi respectat în de ajuns dreptul ce le este garantat Românilor prin lege, Lucaciu n'ar fi vorbit la Țeuții de sus așa cum a vorbit. Negă că acusatul ar vră să sufere martiriul, pentru ca să facă vândare cărților sale, se provacă la istoria lui Hercules și Antheus asemănându naționalitățile cu Antheus, pe care Hercules a trebuit să-l omore, pentru ca să nu capete putere dela pământul născerei sale. Prin învingerea lui Antheus, Hercules nu s'a făcut mai tare, pe când decă ei și-ar fi unită puterile, ar fi putut să sevrăscă lucrul marilor.

Apărătorul recunoște, că Românii își păzesc cu scumpătate limba și naționalitatea lor contra maghiarisării, dar nici odată n'au nisuit să îmbrățișeze acest pământ. Sunt în mare rătăcire aceia, cari cred că Lucaciu și soții lui graviteză în afară.

În fine rogă pe Tribunal, ca să dea acusatului o strălucită satisfacțiune pentru vătămarea patriotismului, onorei și statului său preoțesc, declarându-l nevinovat și scutindu-l de pedepsă.

Cu acestea apărătorul Coroianu își termină vorbirea sa între urările de „Să trăiască“ ale ascultătorilor români.

Procurorul în duplica sa cere să se arate cartea, despre care apărătorul afirmă, că s'a dat de „Societatea Széchenyi“. Aducându-se înainte cartea, procurorul vră să constate, că aceea este un simplu călindar, care n'are nici început, nici sfârșit. În numele societății el protestă contra acelora, cari consideră această carte ca edată de societate, deoarece lipsese de pe ea sigilul, cu care societatea prevede toate cărțile edate de ea.

În ședința de după prânzu, acusatul refuzându de a se apăra mai departe, președintele încheie ședința anunțându publicarea sentinței pe ziua următoare la 9 ore dimineața.

SCRILE PILEI.

Un manuscript al lui Eminescu. „Fulgerul“ din Iași publică sub acest titlu următoarele rânduri: „Ni-se trage atenția asupra unui important manuscript filosofic al lui Eminescu. E vorba de o traducțiune comentată din limba germană a uneia din operele celebrului filosof german Kant. Opera tradusă este „Critica rațiunii pure“, partea I, tradusă și însoțită de nise lungi și admirabile comentarii, datorite genialității noastre poetice, care se scie, că iubea foarte mult filosofia germană și mai ales pe Kant. E vădit, de ce interes este acel însemnat manuscript și care ni-se spune, că s'ar fi aflând la unii din literații noștri. Acum însă nu scimă anume, la ce persoană se află, de aceea atragem și noi atențiunea prietenilor lui Eminescu a căuta manuscriptul în chestiune, dându-i cea mai întinsă publicitate.“

Modificarea legii dării pe spirt. Ministrul unguresc de finanțe Wekerle a conferit cu ministrul de finanțe austriac Dunajewski pentru modificarea legii dării pe spirt. Deoarece unele dispoziții ale legii sunt desavantajoase intereselor economice și industriale, er veniturile din dare nu corăspund așteptărilor, legea trebuie reformată. Anume, fiindcă abuzurile nu se pot înlătura nici prin cel mai sever control, nu va fi ertat sub nici un titlu a se pune în comerț spirt scutit de dare. Legea se va modifica în sesiunea de toamnă a parlamentelor.

Lui Eminescu. D-lă Hășdău, consacrându în „Revista Nouă“ o pagină în onorea poetului Eminescu, sfârșese cu

următoarele șiruri: „El (Eminescu) va trăi, deși a murit nebun; vor muri însă pentru veci nenunerații „înțelepți“, cari au lăsat, lasă și vor lăsa totdeauna să înnebunescă un Eminescu.“

Lăutari români premiați. „România“ scrie: Muscalagiul nostru Nicolau Bălanu Pădureanu și cobzarul Petru Basamacu au obținut premiul II la concursul musicanților din toate țările lumii, ținut la Paris. Dintre lăutarii unguri nici unul n'a primit vre-o distincțiune.

D-lă Dr. Ioan Suciu face cunoscut, că a deschis cancelaria avocațială în Arad, strada Wesselényi Nr. 53, casa Szalay.

Listele electorale (ale alegătorilor de deputați dietali) sunt depuse la primăria, unde se pot vedea dela 8—12 și dela 3—6 și se pot lua și copii de pe ele. Atragem atențiunea alegătorilor noștri, că reclamațiunile în contra acestor liste se pot face numai până inclusiv în 15 Iulie n. a. c.

Congresul de antropologi Dela 5—10 August n. se va ține în Viena un congres de antropologi austriaci și germani, presidat de Virchow.

Esamenul de bacalaureat în Bucuresci. În sesiunea din Iunie curent s'au prezentat la bacalaureat (maturitate) 85 de candidați. Din aceștia au căzut la probele scrise 13 candidați și la probele orale 10, reușind prin urmare 62 candidați, între cari și trei domnișore.

Urs ucis. La 4 Iulie n. un urs sfâșia o vacă, ce pășea cu ciurda din Papolț; apoi omori o altă vacă, mănca o parte din ea și în ziua următoare veni să mănance restul. Pe când mănca, ursul fu împușcat de vechiul vânător Andrei Argășel și dus în triumf în comună.

Progresarea unui institut de băni. Dovadă despre încrederea, ce o are publicul de aici în Filiala institutului „Albina“, se manifestă cu deosebire în considerabilele sume de băni, ce s'au depus la acest institut, în restimp de abia 7 ani de când s'a stabilit în Brașov. Faptele vorbesc de sine. La finea anului 1887 starea depunerilor la Filială era de fl. 600,000 cu finea anului trecut era de florin 850,000, er la 10 Iulie curent suma depozitelor, concredute pentru păstrare, s'a ridicat la un milion florin. Se nu uităm, că în Brașov există alte trei institute mai vechi, cari primesc asemenea depuneri și că capitalul de un milion, concredut astăzi Filialei institutului „Albina“, înpreponderant parte este depus de un public român, ceea ce caracterizează în mod măgulitor încrederea publicului mare străin într'un așediment românesc.

„Musa română“, revistă musicală-literară, după o întrerupere de câteva luni, va apăre erăși cu începutul lunii August st. v. și va costa până la finea lunii Decemvre 5 fl. v. a. séu 13 lei. Doritorii de a avé această revistă au de a se adresa la redacția revistei în Blăși (Balázstfalva) cel mai mult până la 20 Iulie st. n. Revista „Musa Română“ va îmbrăca aceeași haină și va păstra același caracter ca și în cursul anului trecut.

Correspondența „Gaz. Trans.“

Din protopopiatul gr. cat. al Sibiuului, Iunie 1889.

Cugetă, că fac un bun serviciu, decă raportez câte ceva despre activitatea ce se dezvoltă în interesul cauzei școlastice din partea Senatului școl.

protopopesc al Sibiuului. Acel senat și-a ținut ședința sa ordinară în 24 Iunie a. c. sub presiunea protopopului respectiv.

În numita ședință s'a raportat despre starea învățământului popular pe anul școlastic 1888/89; despre dispozițiunile luate în decursul anului școl. exprimat în interesul promovării învățământului popular și în fine s'a raportat despre rezultatul esamenelor, ce s'au ținut cu finea anului școl. în fi-care parochia provădută cu școlă proprie confesională.

Din rapoartele făcute rezultă, că în susul numitul protopopiat sunt 22 școle, aici socotindu-se și 3 școle grănițresci, și în specie din comune: Orlatu, Racovița, Vestem. În parochiile unde greco-cat. se află în minoritate, elevii de școlă sunt avisați a frecventa școlile majorităților greco-ort. respective (12 parochii).

După conspectul general numărul total al pruncilor aflați în etatea de școlă de ambele sece, dela 6—12 și respective până la 15 ani, în anul școl. 1888/89 a fost în 34 comune bisericesci, de 1844, și anume: 963 băieți și 881 fetițe; dintre aceștia au frecventat școlă 739 băieți și 569 fetițe.

Edificii proprii de școlă sunt (necotindu-se aici edificiile școl. grănițresci) în total 17, toate din material solid, era în 2 comune încă nu există edificii proprii, ci învățământul s'a propus în localități închiriate, se fac însă pregătiri pentru edificarea de școle și în acele comune bisericesci.

În comunele bisericesci provădute cu școlă confesională s'a predat învățământul din partea a 19 învățatori, mare parte provăduți cu diplome de calificățiune.

Din rapoartele speciale despre rezultatul esamenelor ținute cu finea anului școlastic expirat, rezultă peste tot un progres satisfăcător, er în specie în 3 parochii progresul a fost deplin multămitor, în 5 parochii bun, în 5 parochii multămitor, și în 5 parochii satisfăcător, și numai în o parochia nu deplin îndestulitor, dovedindu-se și cu această ocaziune, că progresul îmbucurător ori neîmbucurător depinde pe lângă alte condițiuni în prima linie dela calificățiunea, diligența și zelul învățatorului respectiv.

Senatul școl. protopopesc luând la serioasă pertractare rapoartele indigitate, pe baza acelora a emisă către respectivele senate școl. paroch. mai multe dispozițiuni, ce le-a aflat a fi de lipsă în interesul delăturării defectelor ivite în calea învățământului popular, și anume între altele: încât pentru prevederea școlilor cu rechisitele de instrucțiune prescise în acele comune, unde încă unele ar lipsi, cum și pentru prevederea elevilor cu cărțile și rechisitele de scris de lipsă, în fine s'a dat ordine nouă senatelor școl. paroch., ca acele să lucre din toate puterile și cu toate mijlocele legale, ca poporul să se intereseze mai mult de cauza școlastică, să-și trimetă regulat pruncii la școlă, cum și să afle mijloce și isvora de venituri spre a se pute ameliora starea materială a învățatorilor.

Literatură.

„Foaia bisericescă și școlastică“ din Blăși, redigată de Dr. I. Rațu și Al. Uilăcanu, în nr. 19 dela 1 Iulie cuprinde în partea bisericescă: Căsetor a preoților (fine), de Dr. Ioan Rațu; Acte istorice (Petru Paulu Aron de Bistra), de Dr. I. Ardeleanu; Iubirea creștinăscă la începutul creștinătății, prelucrată de Petru Birta; Indreptari pentru predicatori; Varietăți. — În partea școlastică: Influența vieții sociale asupra instrucțiunii și școlii (urmare); Stilul séu compozițiunile, de R. Simu; Instrucțiunea, de Simeon Nicoră; Metodul scriptologiei etc., de T. Simu; Căpa ca medicină în contra bólei de apă; Periculul trăsnetului; Varietăți.

Cancelaria Negruțu

în Gherla—Sz.-ujvár—Transilvania

BESCHIDE ABONAMENT PE ANUL 1889

1,52—18

la

AMICULU FAMILIEI. Diaru beletristică și enciclopedică-literară — cu ilustrațiuni. — Cursul XIII. — Apare în 1 și 15 di a luni în numerii câte de 2—3 côle cu ilustrațiuni frumoșe; și publică articlii sociali, poesii, novele, schițe, piese teatrale ș. a. — mai departe tracteză cestiuni literare și științifice cu reflesione la cerințele vieții practice; apoi petrece cu atențiune viața socială a Românilor de pretutindenea, precum și a celorlalte populațiuni din patriă și străinătate; și prin glume, în mare parte ilustrate, nisuesce a face câte o oră plăcută familiei strivite de grijile vieții; și preste totu nisuesce a întinde tuturor indivișilor din familiă o petrecere nobilă și instructivă. — Prețulu de prenumerațiune pre anul întregu e 4 fl., pentru România și străinătate 10 franci, lei, plătibili și în bilete de bancă ori marce postală.

PREOTULU ROMÂNŪ. Diaru bisericesc, scolaru și literaru — cu ilustrațiuni. — Cursul XV. — Apare în broșuri lunare câte de 2½—3½ côle, și publică portretele și biografiile arhierilor și preoților mai distinși, precum și alte portrete și ilustrațiuni, — mai departe articlii din sfera tuturor științelor teologice și între aceștia mulțime de predice pre dumineci, serbători și diverse ocașuni, mai alesu funebrale, — apoi studii pedagogice-didactice și științifice-literari; și în urmă totu soiulu de amănunte și sciri cu preferința celor din sfera bisericesc, scolară și literară. — Prețulu de prenumerațiune pre anul întregu e 4 fl. — pentru România 10 franci — lei, plătibili și în bilete de bancă ori marce postală.

Colectanții primescū gratisū totū alū patrulea esemplarū.

Numeri de probă se trimitū gratisū ori-cui cere.

Totu de aci se mai potū procura și următoarele cărți din editura propriă:

Renascerea limbii românești în vorbire și scriere înverdită și aprețiată de Dr. Gregoriu Silași. (Op complet). Broșura I. II. și III. Prețulu broș. I. II. câte 40 cr. — Broșura III. 30 cr. Tôte trei împreună 1 fl.

Merinde dela școlă seu învățatură pentru poporū culese din diarul unui scolaru de Dr. Georgiu Popa. — Oplu acesta, pentru povșturile lui valorose, are sē ocupe unū locū de frunte în bibliotecile nostre poporale. D-lu autoru a avut nimerita idee, de a publica prin oplu de față unū diaru de școlă, ce și-lu făcuse ca elevu de anul I alu școlii poporale superioare din Câmpeni, va se dīcā pe când era în alu 4-lea anu de școlă. În acestu diar se cuprindū diferite impresiuni din copilăria, atātu din școlă cātu și afară de școlă: o colecție bogată de diferite povșturi primite dela învățatorulu seu, pe cari autorulu le-a prelucratu și desvoltatū cu multă îngrijire. Cele mai fundamentale principii cu privire la morală, religiune, naționalitate, igienă, economie, istoriă etc. etc. se afdă în acestu opū, așa că singurū numai câteva din cele 32 capitule, cum ar fi d. es. capitulu despre fumatū, despre curățirea trupului etc. ar fi de ajunsu pentru a merita sē nulipsescă din nici o bibliotecă poporală românească. Oplu cuprinde 289 pagine 8° — Prețulu unui esemplarū cu porto-francatū e 1 fl. 10 cr.

Barbu cobzarulu. Novelă originală și Emilia Lungu. Prețulu 15 cr.
Puterea amorului. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Pețulu 20 cr.
Idealul perdutū. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinaru. Prețulu 15 cr.

Opera unui omū de bine. Novelă originală. — Continuarea novej: **Idealul pierdutū** de Paulina C. Z. Rovinar. Prețulu 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Prețulu 20 cr.

Fântana dorului. Novelă poporală de Georgiu Simu. Prețulu 10 cr.

Codreanū craiulu codrului. Baladă de Georgiu Simu. Prețulu 10 cr.

Ultimulu Sichastru. Tradițiune de Georgiu Simu. Prețulu 10 cr.

Bunica și Nepotelulu. Schiță din sfera educațiunei. După Ernest Legouvė G. Simu. Prețulu 10 cr.

Probitatea în copilăria. Schiță din sfera educațiunei. După Ernest Legouvė. Prețulu 10 cr.

Elū trebuie sē se însore. Novelă de Maria Schwartz, traducere de N. F. Negruțu. Prețulu 25 cr.

Brandă seu Nunta fatală. Schiță din emigrarea lui Dragoșu. Novelă istorică națională. Prețulu 20 cr.

Numerii 76 și 77. Naratiune istorică după Wachsmann, de Ioanū Tanco. Prețulu 30 cr.

Hermanū și Dorotea după W. de Goethe, traducțiune liberă de Constantinū Morariu. Prețulu 50 cr.

Ifigenia în Tauria. Tragediă în 5 acte după Euripide, tradusă în versuri de Petru Dulfu. Prețulu 30 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută în salele gimnasiului din Fiume prin Vincențiu Nicoră, prof. gimnas. — Cu portretulu M. S. Reginei României. Prețulu 15 cr.

Poesii, de Vasiliu Ranta-Buticescu. Unū volumū de 192 pagine, cuprinde 103 poesii bine alese și arangiate. Prețulu redusū (dela 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.

Trandafirī și viorele, poesii poporale, culese de Ioanū Popū Reteganu. Unū volumū de 14 côle. Preț. 60 cr.

Tesaurulu dela Petrosă seu Cloșca cu puii ei de aurū. Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețulu 20 cr.

Biblioteca Sătenui Românu. Cartea III și IV, cuprindū materii forte interesante și amuzante. Prețulu la ambele 50 cr. — câte una deosebi 30 cr.

Biblioteca Familiei. Cartea I. Cuprinde materii forte interesante și amuzante. Prețulu 30 cr.

Colectă de recepte din economiă, industriă, comerț și chemiă. Prețulu 50 cr.

Economia pentru școlele popor. de T. Roșiu. Ed. II. Prețulu 30 cr.

Spicure din istoria pedagogiei la noi — la Români. De V. Gr. Borgovan. Prețulu 15.

Manualū de Gramatica limbii române pentru școlele poporale în trei cursuri, de Maximū Popū, profesorū la gimnasiulu din Năsăudū. — Manualū aprobatū prin ministeriulu de culte și instrucțiune publică cu rescriptulu de data 26 Aprilie 1886, Nr. 13,193. — Prețulu 30.

Nu mă uita. Colecțiune de vierșuri funebrale, urmate de iertăciuni, epitafi și a. Prețulu 50 cr.

Carte conducătoare la propunerea calculărei în școlă poporală pentru învățatori și preparanți. Broș. I. scrisă de Gavrilū Trifu profesorū preparanțialū. Prețulu 80 cr.

Catechese pentru pruncii școlari din școlele poporale. După George Mey preotū în Schörzkirch din diecesa de Rottenburg de Titu Budu parochū gr. cat. în Satu-Siugatagu, protopopulu distr. Mara, adm. Vicarialū alū Marameșului etc. etc. Edițiunea II. Prețulu unui esemplarū cu porto francatū 1 fl. 05 cr.

Din trecutulū Silvaniei. Legendă de Victorū Russu. Prețulu unui esemplarū cu porto francatū 1 fl. 05 cr.

Prin mörte la victoriă. Comediă într'unū actū. După A. Kotzebue localisată de Irina Sonea n. Bogdanū. Prețulu unui esemplarū 10 cr.

Influința mândriei. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Prețulu unui esemplarū 30 cr.

Cuvântări bisericesci în tôte serbătorile de peste anū de Ioanū Papiu. — Unū volumū de peste 24 côle 8° mare, hartiă fină. — Numele d-lui I.

Papiu este multū mai bine cunoscutū clerului românu, decâtū sē fi de lipsă a mai recomanda acestu nou productū alū d-sale. Clerulu românu a învățatū a'i aprețu scrierile d-sale pentru însemnata lorū valore literară. — Noulū tomū de predici întrece însă tôte volumurile de predici edate până acum, prin întocmirea sa — avēndū o notiță istorică la fie-care serbătoare, — care arată timpulū introducerei, fazele prin cari a trecutū și modulū cum s'a stabilitū respectiva serbătoare. — Prețulu unui esemplarū cu porto francatū e 2 fl. v. a.

Cuvântări funebrale și iertăciuni pentru diferite casuri de mörte, întocmite de Ioanū Papiu. — Acestu volumū de peste 24 côle cuprinde: 8 cuvântări accodate pentru ori-ce casuri ordinare de mörte, 4 pentru casuri ordinare de mörte întemplate în timpuri diferite ale anului, 10 la casuri ordinare însă mai speciali de mörte, 4 la înmormântarea omenilor bētrāni, 5 la înmormântarea pruncilor, tinerilor și a junilor, 9 la casuri de mörte speciali; — apoi pe mai bine de patru côle urmēzū o mulțime de iertăciuni precedate de o introducere generală în iertăciuni, și anume: 1 iertăciunile bărbatului dela muiere, 2 — a muierei dela bărbatū, 3 — a părintelui dela fii, 4 — a mamei dela fii, 5 — a fiilor dela părinți, 6 a fratelui seu surorii dela frați și surori, 7 — a nepoților dela moși, moșe, bunī, bune, străbunī, străbune, 8 — a nepoților dela unchiu și mătușe, 9 — dela nēmuri și consāngeni mai depărtați, 10 — dela consoți de aceeași ocupațiune, 11 — dela binefăcători, amici, cunoscuți și dela toți creștinii adunați.

Recomandāmu clerului românu acestu bogatū volumū de cuvântări funebrale și iertăciuni lucrate amēsuratū tuturor cerințelorū preoțimeii fungente la casuri funebrale. Prețulu. unui esemplarū speditū franco e 2 fl. v. a.

Cuvântări bisericesci, tomulū III, scrise de Ioanū Papiu. — Acestu tomū cuprinde predici pe Dumineci și se estinde pe 12 côle 8° mare. — Prețulu unui esemplarū speditū franco e 1 fl. v. a.

Orientele catolicū seu concordanțele tradițiunei în douē limbi — română și latină, tracteză despre primatulū bisericeii și se estinde pe 22 côle 8° mare. — Scrisū de Ioanū Papiu. — Oplu acesta a fostū recensatū favoritorū și laudat și de foile străine. — Prețulu unui esemplarū speditū franco e numai 1 fl. 50.

Resultatele filosofiei seu cunoscințele cele mai de frunte despre natura spirituală a omului, despre relațiunile și scopulū lui espuse în modū popularū de profesorulu Dr. Iosifū Frapporti și prelucrate în traducere liberă (cu facultate dela autorulu) de Ioanū Papiu. — Acestu opū, care se estinde pe 11, côle 8°, e forte acomodatū ca premiu pentru cei ce absolvă școlă poporală,

se vinde cu prețulu numai de 50 cr esemplariulu speditū franco.

Manualū cateheticū pentru primii ani școlastici, prelucratū după I. A. Fritz de Basiliu Rațiu, fostū profesor de s. scriptură, catehetică și metodă în seminariulu archidieceșanū din Blașiu, actualmente vicarū archiepiscopescū în Făgărașu. — Acestu opū de mare însemnătate pentru literatura catehetică română este o prelucrare liberă, schimbāndū unele aplicări practice cu altele recerute de relațiunile și lipsele băieților nostri, őr ceremoniele bisericesci înlocuindu-le cu cele prescise și usitate în biserica noastră română. În note se arată și procederea ce are sē o observe catechetulu față cu discipulii sei. — Acestă scriere are sē fi unū îndreptarū în mână catechetilorū, învățatorilorū și a părinților la instrucțiunea religiōsă-morală, ce au sē o dea micilorū băieți. — Prețulu unui esemplarū din acestu opū, — care portă clausula aprobărei prea ven. Ordinariatū metropolitanū din Blașiu și care cuprinde 222 pag. 8°, avēndū mai multe poesii în textū, — este 1 fl.

Omiliile celui dintre sfinți Părintelui nostru Ioanū Gură-de-Aurū la epistolele sfântului apost. Paulū cătră Titu și Filemonū. Traduse de Constantinū Morariu. Prețulu unui esemplarū cu porto francatū e 60 cr.

Dumneșcesca liturgie a celui dintru sfinți părintelui nostru Ioanū Chrysostomū compusă din operele acelu sântū părinte, de Ioanū Boroșiu parochū gr. cat. și ases. consist. Prețulu unui esemplarū cu porto-francatū e 40 cr.

Cele mai eftine cărți de rugăciuni:

Mărgăritarulu sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, forte frumosū ilustrată. Prețulu unui esemplarū broșuratū e 40 cr., legatū 50 cr., legatū în pânză 80 cr., legatū mai fin 1 fl., legatū în piele 1 fl. 30, în legătură de luxū 2.50—2.80

Miculū mărgăritarū sufletescū. Cărticică de rugăciuni și cântări bisericesci — frumosū ilustrată, pentru pruncii școlari de ambe secșele. Prețulu unui esemplarū broșuratū e 15 cr., — legatū 22 cr., legatū în pânză 26 cr.

Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambe secșele. Cu mai multe icōne frumoșe. Prețulu unui esemplarū e 10 cr.; 50=3 flor.; 100=5 fl.

Visulū Prea Santei Vergure Maria a Născōțorei de D-șeu urmatū de mai multe rugăciuni frumoșe. Cu icōne frumoșe. Prețulu unui esemplar legat speditū franco e 12 cr., 50 esemplare 5 fl., 100 esemplare 9 fl. v. a.

Epistolia D. N. Isusū Christosū. Prețulu unui esemplarū legatū și speditū franco e 15 cr.; 40 de esemplare 6 fl.; 100 esemplare 10 fl.

A se adresa la „CANCELARIA NEGRUȚU” în Gherla (Sz.-ujvár. — Transilvania), unde se cumpără acțiile tuturor băncilor române cu prețurile cele mai bune.